

A KHEL¹ ellátó dandár első gyakorlatának fontosabb tapasztalatai

Csabai György százados

A Honvédelmi Minisztérium és az MN Hadtápfőnökség 1982. évi munkatervének megfelelően, az MN tábori hadtápfőnök október 19. és 23. között kísérleti célból a KHEL ellátó dandár részére törzsgyakorló pályán kétfokozatú parancsnoki és törzsvezetési gyakorlatot (a továbbiakban csak gyakorlatot) vezetett le.

A gyakorlatára, az MN történetében először került sor, hiszen az ellátó dandár a közeli jövőben történő rendszerbeállításával a felső hadtáp tagozatban is folytatódik és teljesebb lesz az ellátó szervezetek integrációja (ellátó raj, – szakasz, – század, – zászlóalj, – dandár).

A gyakorlaton az MNHF-ség állományából kijelölt tudományos kutató csoport működött, mely a tapasztalatok elvi összegezését végezte el, javaslatait és következtetéseit az eljárónak felterjesztette.

A kísérleti gyakorlatra kettős céllal került sor. *Egyrészt* felfrissíteni a Tábori Előretolt Bázis, a Tábori Mögöttes Bázis Főnökség és alárendeltjeik ismereteit a harcászati szinttartása és további növelése érdekében, *másrészt* pedig lehetővé tenni a Központ Hadtáp Előretolt Lépcső és a hadsereg ellátó dandárnak, mint új hadtáp magasabbegységnek a becsoportosítása, az alkalmazása, a minden oldalú biztosítása és vezetés egyes kérdéseinek beható vizsgálatát. A gyakorlaton az ellátó dandár törzs teljes, az alárendeltjeik pedig 3–5 fős operatív csoportokkal vettek részt.

A parancsnoki és törzsvezetési gyakorlat három mozzanatban került végrehajtásra.

Első mozzanat: Az ellátó dandár szervezeteinek becsoportosítása fiktív HKSZ körletekből az ellátó dandár háborús működési köretébe.

Második mozzanat: Az ellátó dandár tevékenységének, működésének megszervezése a támadó hadművelet egy napjára (5. nap).

Harmadik mozzanat: Az ellátó dandár szervezeteit ért tömegpusztító fegyverekkel mért csapások következményeinek felszámolása.

---

¹ KHEL — Központ Hadtáp Előretolt Lépcső

Lényegesebb tapasztalatok

Az *első mozzanat* alapvető oktatási kérdései voltak a telepítési körletek felderítése, a szervezetek bevezetése, az őrzés-védelem, a tömegpusztító fegyverek elleni védelem, a kommandáns szolgálat, a minden oldalú biztosítás és az ellátó dandár vezetésének megszervezése.

A menetet végrehajtó hadtáp csapatok előzőleg felderítő-előkészítő csoportokat küldtek előre a körletekből. A FIP (forgalomirányító pontok) működtetése lehetővé tette a beérkező szervezet átvételét, telepítésének megkezdését. A megtervezett körlet – 340 km² – biztosította az alegységek széttagolt elhelyezését, a hadművelleti készletek megóvását és a vezetés feltételeinek megteremtését.

Bebizonyosodott, hogy az ellátó dandár parancsnoka az őrzés-védelem, a tömegpusztító fegyverek elleni védelem megszervezésének általános feladatait – helyőrségeket kijelölve – centralizáltan kell, hogy meghatározza. A egyes helyőrségeken belül, hogy melyik alegység, hol véd, az őrzés és közelbiztosítás feladatait már az illetékes helyőrségparancsnok szabja meg. Ugyanakkor a helyőrségek közötti együttműködés rendjét (számos helyőrség kerül kijelölésre) az ellátó dandárparancsnok köteles szabályozni.

Az ellátó dandár körletében 13 út 198 kilométer hosszúságban állt rendelkezésre. Az elkészített számvetések alapján a gyakorlók kevésnek találták a mozgó forgalomszabályozás erőit és eszközeit. Így felvetődött az a javaslat, hogy ebben a tagozatban az állomány közel 2/3-át célszerű előre felkészíteni egy esetleges másodrendű (pl. forgalomszabályozó) tevékenység ellátására is.

Jelentős feladat hárult ebben az időszakban az ellátó dandárparancsnok hadtáphelyettesére, ugyanis ki kellett alakítani az egységes elgondolást az alárendeltek (huszonnégy szervezet) hadtápbiztosítására. Bonyolította a vezetés rendjét, hogy a komendáns század, a vegyivédelmi szakasz is a kiszolgáló zászlóalj állományába tartozik. Egyik megoldási útnak a profiltisztázás, a másiknak a centralizáltabb vezetési módszer, harmadiknak az ideiglenes kötelék létrehozása ajánlatos.

Az elvégzett számvetések szerint az ellátó dandár vezetési pontjának műszaki berendezésére legalább 30 munkaóra (három műszak) szükséges, a műszaki és a komendáns század erőinek bevonásával.

A törzsmunkát ebben az időszakban az jellemezte, hogy nem volt kialakult munkarend és szervezettség. A különböző munkacsoportok (vezetési, biztosító és kiszolgáló) nem kerültek megalakításra, a tájékoztatási rendszer inkább csak alkalmasszerűen funkcionált.

Az ellátó dandár törzsfőnöke és a parancsnok helyettese jogállásából fakadó kompetenciái esetenként egybefolytak, illetve felcserélődtek, ami aztán a törzsmunka-végzésben pontatlanságot, az alárendeltek „kézbentartásában” pedig esetenként lazulást idézett elő. A jövőben jól kell érteni ebben a tagozatban, hogy a parancsnokhelyettes „a dandár erői és eszközei egy részének – a főerőktől való elszakadása – a feladatok végrehajtására való kijelölése esetén vezeti a dandár operatív csoportját, a részére kijelölt egységeket és alegységeket...”²

A mozzanatban kidolgozott tervek, okmányok alapvetően tartalmazták azokat a rendszabályokat, amelyek a körlet szemrevételezése, műszaki berendezése, a

²Segédlet a front, hadsereg (hadtest) ellátó dandár tevékenységére. 24. pont. Kézirat fordítás. Nyt. sz.: 0195/13/1980.

beérkező szervezetek fogadása és bevezetése, a vezetés és a minden oldalú biztosítás érdekében kellett foganatosítani.

A *második mozzanat* tartalmát az ellátó dandár helyzetének tisztázása, a hadsereg ellátó dandárhoz és a HDS TŰCS-höz lőszer, üzemanyag és egyéb anyagok kiszállítása, a sebesültek hátraszállítása, az előljárónál történő vételezés és a dandár áttelepítésének megszervezése képezte.

Az ellátó dandár parancsnoka a kialakult helyzetet tisztázva helyes elhatározást alakított – beosztottjai *bevonásával – és jól szabta meg az alárendeltek feladatait.*

Érzékelhetővé vált, hogy a Központ Hadtáp ellátó dandár feladatait háborúban a hadműveletek kezdeti időszáiban megosztás nélkül, de a hadműveletek folyamán erő- és eszközeinek más irányokba történő megosztásával tevékenykedik. Így az ellátó dandár megosztása számos kihatással jár a megóvás, az oltalmazás, a minden oldalú biztosítás és a vezetés területein. Előfordulhat az is, hogy az ellátó dandár felépítése lépcsőzetes lesz.

Az áttelepítés gyakorisága a tapasztalatok szerint kettő-három nap lehet, hiszen az általában a peremvonaltól 100–120 kilométerre (védelemben 200–250 kilométerre) települ. Cél az, hogy a távolság soha ne haladja meg a dandár járművei félnapi menettávolságát.

A szállító egységek napi menetüteme pedig – 30–40 km/ó sebességgel számolva – elérheti a napi 400 kilométert is.

Számunkra is újszerű volt a szállító zászlóaljak málházása a különböző fajtájú lőszerekkel, amely lényegében az egységakományokat tükrözte. Az már bebizonyosodott,³ hogy a csapat és hadsereghadtápban ez a málházási mód számos előnnyel jár. De ebben a tagozatban – bár kétségkívül bizonyos funkciókat előre átvállalva az alsóbb tagozatoktól – pontos hely, azaz a kötelék megállapítása további közös elméleti kutatómunkát és gyakorlati kipróbálást igényel az illetékes szervektől és csapatoktól.

A mozzanat során a bonyolult szállítási feladat (9600 tonna különböző anyagféle szállítása egy nap alatt) rámutatott arra, hogy bár a TEB-hez képest jelentősen megnövekedett a szállítótér-kapacitás, mégis szűk keresztmetszetet képez. Különösen igaz ez, ha abból indulunk ki, hogy az ellátó dandár valamennyi anyaga keréken kell, hogy tárolva, mozgatva legyen. Az anyagok földre rakása már jelentősen csökkenti az ellátó dandár mobilitását, az anyagi eszközök megóvási és manőverezési lehetőségét. Ha az MN további fejlesztését és a belső mechanizmus gördülékenységét vizsgáljuk, akkor ez már lényeges feszültség keletkezésének előidézője is lehet. A feloldásra három javaslat vetődött fel. *Az első:* újabb (egy-kettő) szállító zászlóalj rendszeresítése a közeljövőben. *A második:* a meglévő szállítóeszközök (gépkocsik) számának jelentős mértékű növelése. *A harmadik:* a népgazdaságba beáramló és nagyobb szállítókapacitású lebiztosított gépkocsik mennyiségének megemlése.

Figyelemre méltó tapasztalatokat nyertünk a szállító alegységek és a raktárak együttműködése, közös munkakapcsolata terén is. A kvalifikált képzettségű tartalékos tisztek előrelépésnek és lehetségesnek tartják a szervezeti integráció megvalósítását e tekintetben, valamint a konténeres szállítási mód kiterjesztésében is.

³Lásd: Gépesített lövészcsoportok komplex feltöltése — elméleti konferencia. Honvédelem. 1981/2. Különkiadás.

A szállítási és ellátó osztály állományába tartozó kirakó állomás parancsnokságok tevékenységi körének kiterjesztésére bár voltak – de hibás – törekvések, de azok nem találkoztak azzal a nézetrel, hogy összetételüknél fogva legyenek alkalmasak a dandár törzsfőnök közvetlen irányítása alatt a különböző (közúti, vasúti és vízi) szállítmányok diszpécserpontkénti irányítására az után- és hátra-szállítás mechanizmusában.

Sajnálatos, hogy ebben a mozzanatban a dandár törzs és az alárendeltek többsége túlzottan a jelentésre kijelölt vezetők részére való „alájátszásra” törekedett. Az előnyök mellett is előfordult, hogy a saját feladataikat elnagyolva teljesítették, így a szükséges és megalapozott háttér hiányzott, vagyis ez a tevékenység valóságban az elgondolás szintjén maradt. Ugyanakkor az is igaz, hogy ezeknek a feladatoknak a teljesítését a dandár törzse és az alárendeltek már összekovácsoltabban, szervezettebben igyekeztek teljesíteni mint az előzőek során.

A *harmadik mozzanatot* az ellátó dandár szervezeteit ért tömegpusztító fegyverekkel mért csapások következményeinek felszámolása képezte.

Erre a mozzanatra az ellátó dandár törzse és az alárendeltjeik a csapás értékkelő csoportját és a részlegeiket körültekintően felkészítették.

Az ellenség az ellátó dandárra 15 atom (4 földi, 13 légi csapás, összesen 335 kt.), 4 vegyi és 3 gyújtóeszközzel, tehát összesen 22 csapást mért. A személyi állomány vesztesége 13⁰/₀, a technikai eszközökben 18⁰/₀, a hadművelleti készletekben 1614 tonna (ebből üzemanyag 654 tonna) veszteség keletkezett.

E helyzetben nem teljes részletességgel dolgozták ki az ellátó dandár működő és teljesítőképesége helyreállítására, illetve a fenntartására vonatkozó számvetéseket. Az ellátó dandár törzs nehézkesen érzékelte, hogy ez esetben több irányú, összetett feladatot kell megoldani. Ezek közé az alábbiakat sorolhatjuk: helyre kell állítani a megbomlott vezetést; fel kell számolni az ellátó dandár szervezeteit ért csapásokat; esetleg segítséget kell nyújtani az összefegyvermi hadseregnek és a KHEL egyes mozgékony hadtáp csapatainak.

A dandár törzs részéről túlzott törekvés mutatkozott az MN EHVP-től való segítség „kiharcolására”, amely elsősorban a vegyivédelmi erők és eszközök behatárolt mennyisége és minősége vonatkozásában, valamint abban mutatkozott meg, hogy az egyik üzemanyag-szállító század „tűzkörletbe” került, és nem rendelkezett kellő számú tűzoltóeszközökkel. Ez a körülmény olyan következtetés levonását is igényli, hogy ebben a tagozatban a mentőosztag és más ideiglenes szervezetek mellett minden esetben *tűzoltó alegységek* kijelölésére, megalakítására és begyakorlására lesz szükség.

Összességében úgy ítéltethető meg, hogy az ellátó dandárnál lefolytatott parancsnoki és törzsvezetési gyakorlat elérte célját. Számos elv és módszer bizonyította létjogosultságát. Ugyanakkor felszínre kerültek olyan problémák is, amelyek egy része az objektív körülményekből, behatárolásokból adódó szűk keresztmetszetekből fakadnak. *Biztos meggyőződésből kijelenthető, hogy az ellátó dandár, mint teljesen új hadtáp magasabbegység szervezete, mozgékonyasága, oszthatósága, élet-, működő- és teljesítőképesége, vezethetősége teljes mértékben megfelel a ma vele szemben támasztott követelményeknek és elvárásoknak.*

Következtetések, javaslatok

1. További vizsgálatot célszerű lefolytatni annak eldöntésére, hogy a rakéta hajtóanyag ellátó század és a hadtáp javító üzem, későbbiekben pedig a tömeges

feltöltő század bekerüljön-e az ellátó dandár állományába. Az előbbi az ellátási rendszer teljessége, az utóbbit az MN elvonuló csapatai alkalmazási és a hadtáp technikai biztosításának sajátosságai igényelnek.

2. Az ellátó dandár vezető káderállományának összetétele bizonyos átrendeződést kíván és lehetőleg minél kevesebb katonai szervezetre (tanintézetre) támaszkodva. A felkészítést lépcsőzetesen (elméleti felkészítés, törzsgyakorlás, gyakorlat) kell majd elvégezni.

3. Ajánlatos alacsony mértékű „profiltisztítás”-t elvégezni az egyszerűbb vezethetőség érdekében, a meglévő struktúra figyelembevételével.

4. Az ellátó dandár oltalmazása és páncélvédeltsége stb. érdekében további lépésekre, szervezeti és technikai korszerűsítésre van szükség.

5. A felszabadított területen a helyi termelő, szolgáltató ipari és más létesítmények felhasználására, a zsákmány anyagok összegyűjtésére, további felhasználásának irányítására az ellátó dandár állományába zsákmánygyűjtő szolgálatot és alegységet lenne célszerű szervezni.

A fent leírtak megkezdésével az MN hadtápjában egy új, intenzív minőségi fejlesztési szakasz kezdődött el. Közös feladatunk a gyakorlat pozitív és negatív tapasztalatainak jobbító szándékkal való feldolgozása, kerülve a pejoratív szándékú és megalapozatlan értékítéletek kinyilvánítását.